

# RECONFIGURAREA TESTELOR DE RLS<sup>1</sup> ÎN CONTEXT (POST)PANDEMIC. AMPRENTA „ELEMENTELOR SECUNDARE” ÎN EXAMINAREA ȘI EVALUAREA COMPETENȚELOR DE COMUNICARE ÎN TESTUL SCRIS

**Daniela KOHN**

Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș”, Timișoara

kohn.daniela@umft.ro

**Redesigning Romanian Language Tests in a (Post)pandemic Context. The Influence of “Secondary Elements” in the Assessment of Communication Competences in Written Tests**

DOI: 10.35923/AUTFil.60.18

The assessment of communication competences, in Romanian in our case, is constantly changing, being significantly impacted by the context. Among the factors directly influencing the shape and content of Romanian as a Foreign Language (RFL) tests, a central one is, undoubtedly, the Common European Framework of Reference for Languages. Its Companion Volume, published in 2020, develops, among other aspects, mediation competences, which become integral parts of the new tests. Recent significant developments, such as the 2020/21 COVID-19 pandemic, have brought about another change, namely the remote testing of language competences, leading to computer-based testing. Consequently, the shift from “pencil and paper” to a digital format further reshapes testing and assessment. The impact of typing Romanian diacritics on a keyboard or touch screen, and the time taken to do this (especially for A1 or A2-level learners), coupled with the carefully calculated time to complete an “open book” task, calls attention to elements previously relegated to secondary status when designing a Romanian language test. Given these circumstances, what will RFL assessment at the “Victor Babeș” University of Medicine and

<sup>1</sup> Româna ca limbă străină

Pharmacy Timișoara look like in the near future? In the (post)pandemic context, which parts of an RFL written test should be kept and which should be revised?

**Keywords:** *Romanian as a Foreign Language; assessment; writing; digital; diacritics; typing; time management.*

## 1. Introducere

Testele de competență lingvistică pentru limba română la Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” Timișoara (UMFVBT) au trecut și trec mereu printr-o serie de schimbări de conținut sau format, adaptându-se noilor realități, noilor cerințe. Contextul pandemic din 2020/21 a forțat o nouă modificare și a scos în evidență punctele forte ale testelor de RLS concepute pentru nivelurile A1-B1, dar și elementele ce au nevoie de revizuire și adaptare la noile condiții, în primul rând la trecerea de la examenul „cu creion și hârtie”, respectiv față-n față, la cel digital, la distanță. Iar elaborarea de către Consiliul Europei a fasciculului-anexă la *Cadrul european comun de referință pentru limbi* (document publicat în formă definitivă în 2020) ce cuprinde, printre alte completări și nuanțări, descrierea competențelor de mediere pentru fiecare nivel de competență lingvistică în parte a făcut, de asemenea, necesară intervenția pe structura și conținutul testelor de RLS.

De la nivelul A1 la B1 studenții de la secțiile cu predare în limba engleză sau franceză, programul de studii universitare de licență Medicină, susțin după fiecare semestru (1-4) un examen la Limba română. Acesta conține o parte orală și una scrisă, verificându-se astfel competențele de producere, receptare, interacțiune și mediere, atât în scris, cât și oral. De la examenul sumativ la final de semestru s-a făcut trecerea la varianta de combinare a unei evaluări formative și a unei evaluări sumative a competențelor, o formă ce s-a dovedit a fi mai potrivită în timpul pandemiei, al organizării la distanță a procesului didactic, a testării și evaluării. Punctul vulnerabil al acestui sistem de testare și evaluare s-a dovedit a fi mai ales împărțirea rigidă a punctajului, astfel încât competențele evaluate au primit un procent dezechilibrat din punctajul total, în funcție de momentul și tipul evaluării. O schimbare majoră a formei de testare o constituie însă trecerea la testul pe calculator, iar aceasta implică, în cazul RLS, scrierea pe tastatură românească. Se modifică structura și designul testului, iar timpul alocat pentru îndeplinirea diferitelor sarcini, unele dintre ele în sistem „open book”, se adaugă factorilor ce modelează noile teste de RLS.

Modul cum au performat studenții la diferitele probe în sistem online, rezultatele obținute la aceste probe, ne lasă să conchidem asupra a ceea ce a funcționat bine sau deficitar, ceea ce trebuie păstrat și ce trebuie modificat în continuare în sistemul de testare și evaluare. Dificultatea, de exemplu, pe care mulți dintre studenți au întâmpinat-o legată de scrierea în limba română pe tastatură, respectiv utilizarea caracterelor cu diacritice, conduce înspre reliefaarea a cel puțin două subiecte ce trebuie avute în vedere: necesitatea abordării acestei teme în timpul cursului de RLS, exersarea neîncetată pentru a dobândi o oarecare viteză de tastare, mai apropiată de cea în engleză/franceză (limba de studiu), și, nu în ultimul rând, regândirea sistemului de testare și evaluare a părții scrise, ca urmare tocmai a acestui „inconvenient dactilografic” în limba română. Este necesară, așadar, o regândire a conținutului și formatului testelor de RLS, a evaluării competențelor de comunicare în limba română dobândite de către studenții mediciști, a pregătirii lor pentru formatul digital, formatul ce se va impune indiferent de situația pandemică, cea de COVID-19 forțând doar o tranziție mai rapidă. Așadar, cum ar putea arăta testele de RLS la UMFVBT în viitorul apropiat? Cum nuanțează ele predarea, testarea și evaluarea?

## **2. Testele de competență lingvistică. Forme de testare**

### **2.1. Scris și/sau oral**

Testarea și evaluarea competențelor de comunicare în scris și oral deopotrivă, ca părți ale aceluiași examen, nu a avut loc mereu. Există diferențe legate de context, de când, cum și ce anume se examinează. În școală, competențele dobândite de elevi sunt verificate atât oral, cât și în scris pe parcursul procesului didactic, dar numai de relativ scurt timp a fost introdus examenul oral sumativ la bacalaureat. La Universitate, cadrul didactic era/este responsabil cu alegerea metodei de testare și evaluare a competențelor dobândite, iar în cazul limbii străine se alegea între oral și scris la evaluarea sumativă de la finalul semestrului. Întotdeauna a existat posibilitatea de a include în nota finală și activitatea de seminar, iar astfel putea fi acoperită și cealaltă parte, scrisă sau orală, ce era exclusă de la examenul final.

Cel târziu odată cu apariția *Cadrului european comun de referință pentru limbi* (2003 în limba română) și a descrierii competențelor lingvistice pentru fiecare nivel în parte, necesitatea de a include în structurarea testului atât o parte scrisă, cât și o parte orală devine evidentă (vezi și sugestiile de realizare a unui test performant: Consiliul Europei, 2011). Ne vom îndrepta

în continuare atenția asupra situației testării și evaluării competențelor de comunicare în limba română (ca limbă străină) în cadrul studiilor universitare, mai precis în cadrul UMFVBT, cu împărțirea pe semestre, cu examene ce sunt tradițional programate la final de semestru. Ne vom referi doar la ultimii ani, 2019/20, respectiv 2020/21, anii în care situația sanitară a pus în dificultate tipul de testare de până atunci și i-a grăbit schimbarea. De asemenea, vom propune pentru UMFVBT o modalitate de testare a competențelor de comunicare în scris în limba română pentru nivelurile A1-B1 mai adecvată condițiilor și cerințelor actuale.

## **2.2. Față-în-față și/sau la distanță**

Pandemia a făcut necesară pentru o perioadă de timp testarea și evaluarea la distanță, atât a părții orale, cât și a celei scrise, iar ambele forme de comunicare vin cu specificul lor atunci când canalul utilizat este unul digital. Ne vom îndrepta în continuare atenția asupra comunicării în scris unde se cristalizează două tipuri de schimbări: pe de o parte, se trece în cazul RLS la testele scrise pe tastatură, arareori de mână, iar, pe de altă parte, testul „clasic” are nevoie de modificări, astfel încât o parte dintre sarcinile pe care trebuie să le îndeplinească studenții să fie mai potrivite pentru o testare „open book”, verificarea și controlul cedând locul încrederii (îndepărtându-ne astfel de faimoasa sintagmă: Încrederea este bună, dar controlul și mai bun.). Formatul digital impune și o nouă grafică, ce se mulează mai bine pe modul de citire a unui text digital, diferit de cel tipărit. Dacă în format pe hârtie se pot avea ușor în față mai multe pagini concomitent, de exemplu, cea care conține textul ce trebuie citit, alăturată celei cu sarcinile de rezolvat privind înțelegerea textului, în format digital, cele două părți nu au voie să fie liniare, ele trebuie alăturate pe ecran, astfel încât privirea să poată cuprinde ușor informațiile din ambele segmente. Se evită astfel pierderea unor minute prețioase cu rularea paginilor sus-jos și a imaginii de ansamblu asupra textului și sarcinilor primite.

Vom aborda în continuare testarea și evaluarea competențelor de comunicare în format scris, cu schimbările pe care testarea în format digital le produce inevitabil și în predare, respectiv învățare. Accentele propuse aici pentru elaborarea unui astfel de test par ușor dislocate, dar elemente ce poate au fost trecute înainte cu vederea își ocupă acum spațiul cuvenit, atât în timpul dezvoltării competențelor, cât și în timpul testării și evaluării lor.

### 3. Testul scris

#### 3.1. RLS și textul digital

##### 3.1.1. *Tastatura românească*

Scrierea corectă în limba română utilizând tastatura fizică a unui calculator sau laptop, respectiv tastatura de pe ecranul tactil al telefonului mobil sau al unei tablete vine cu un specific anume față de alte limbi. Scrierea cu diacritice a textelor digitale în limba română a fost o provocare în anii '90, iar evitarea acestora la început a dus înspre formarea unei obișnuințe a majorității de a evita scrierea cu diacritice în textul digital. Acest fapt are urmări ce nu sunt ușor de îndreptat și depășit. Limitarea la începutul anilor '90 a accesului liber la tehnologie pentru filologi a dus înspre acceptarea pentru o perioadă îndelungată a textelor fără diacritice în spațiul virtual. Cei care scriau atunci texte pe tastatura unui calculator erau informaticienii. Pentru ei a fost poate mai ușor să ignore diacriticele, chiar și după ce au devenit disponibile operativ (vezi Gliga 2012). Primele ziare online apar fără diacritice și multe dintre textele urcate ulterior pe platformele online sunt tot fără diacritice.

Chiar și astăzi, când scrierea pe tastatură cu diacritice nu pune probleme deosebite, mulți utilizatori ai limbii române preferă să le ignore în continuare. Uneori, această alegere este motivată, bunăoară în cazul în care programele pe Mac sau Windows nu sunt actualizate, respectiv atunci când nu s-a făcut o actualizare a fonturilor, iar unele caractere pot să fie redade incorect (vezi diferențele între ș/ț cu virguliță sau sedilă etc. în Gliga 2012). Un alt factor, transformarea acestor caractere cu diacritice în pătrățele sau semne de întrebare în cursul transferului digital, textul devenind unul de neînțeles pentru destinatar, poate explica suplimentar de ce unii preferă să scrie în continuare fără diacritice. De asemenea, nu toate telefoanele mobile sau laptopurile/tabletele permit scrierea cu toate diacriticele corecte, iar studenții străini ce studiază RLS se lovesc adesea de acest impediment.

Trecerea cursurilor de RLS în online pe timpul pandemiei a făcut mai vizibile dificultățile cu care se confruntă un începător în ale învățării românei atunci când scrie pe tastatură. Deoarece pentru limba română testele scrise erau până nu demult în format clasic, pe hârtie, problema utilizării diacriticeilor a fost privită doar din perspectiva corectitudinii gramaticale și a ortografiei. Desenarea diacriticilor nu era o problemă tehnică, ci doar de cunoștințe lingvistice. Pentru unele sarcini rezolvate în scris în timpul semestrului, solicitate prin e-mail, de exemplu, nu a existat mereu obligativitatea predării

lor scrise pe tastatură. În funcție de tipul sarcinii ce trebuia rezolvată, exista adesea și posibilitatea de a transmite textul scris de mână. Studenții au preferat, în cazul în care dispuneau de o tabletă cu creion, să rezolve sarcina cu scriere de mână direct în documentul transmis / în manualul digitalizat sau să rezolve sarcina pe hârtie, să încarce și să transmită imaginea rezultată. Răspunsul lor inevitabil la întrebarea de ce de mână și nu pe tastatură în limba română: pentru că e mai rapid și sigur. Nu este pierdut timp prețios pentru căutarea caracterelor românești cu diacritice și există o oarecare siguranță că acele diacritice scrise de mână sunt mai exacte și conforme cu standardele stabilite de Academia Română pentru limba română.

A apărut, așadar, o nouă provocare pentru cursurile de RLS, pentru testarea și evaluarea competențelor lingvistice dobândite de studenții de la UMFVBT. Exersarea scrierii în limba română, atât de mână, cât și pe tastatură trebuie avută în vedere în ambele variante. Sesizarea diferențelor între sedilă, ogonek, caron, tildă, macron și diacriticele specifice literelor românești (căciuliță, coif, virguliță) trebuie exersată pentru a evita utilizarea caracterelor fără diacritice sau a diacriticelor greșite. De asemenea, trebuie exersată scrierea cu diacritice pentru a deveni mai rapid în tastare, presiunea timpului, de multe ori, punându-și amprenta asupra elaborării unui text. Mai ales în cazul textelor elaborate în timpul unui examen scris contează durata necesară scrierii/tastării lui propriu-zise. A avea generată tastatura românească (indiferent de cea fizică pe care o folosim, fie ea QWERTY, AZERTY sau QWERTZ, puțini dintre noi având tastatura fizică românească ce menționează pe taste și caracterele cu diacritice) este un prim pas. Devine absolut necesară adăugarea pe laptop sau calculator a configurației tastaturii pentru limba română. Pe telefonul mobil, accesarea diferită a caracterelor românești trebuie, de asemenea, exersată. Cursul de RLS se îmbogățește, așadar, cu această atenție deosebită acordată scrierii cu diacritice prin tastarea caracterelor pe tastatura fizică sau pe ecranul tactil al tabletei sau telefonului.

### **3.1.2. Viteza de tastare**

Dacă în limba maternă a studenților sau în engleză/franceză, limba de studiu, scrierea pe tastatură este (extrem de) rapidă, pentru o scriere corectă în cazul RLS trebuie ajustat timpul acordat rezolvării unei sarcini în scris. Studiul realizat de Dhakal et al. în ceea ce privește rapiditatea tastării/introducerii unui text în limba engleză prin tastare prezintă datele obținute de la 168.000 de utilizatori ai tastaturii fizice de calculator/laptop sau a celei

de pe ecranul tactil. Participanții la studiu sunt tineri din SUA interesați de testarea și îmbunătățirea competențelor lor de tastare a unui text pe tastatura fizică sau pe displayurile interactive. Diferențele rezultate iau în considerare numărul de degete utilizate, numărul de greșeli corectate, durata apăsării pe taste etc.

Cei mai lenți la scrierea pe tastatură ajung la 26 de cuvinte/minut, față de cei rapizi care reușesc să introducă 78 de cuvinte/minut (Dhakal et al. 2018: 4). Utilizarea unui număr mai mare de degete și mișcarea cât mai redusă a mâinilor accelerează scrierea pe tastatură. Cercetătorii au observat că în cazul tastării caracterelor pe displayurile interactive numărul de degete utilizate se reduce la 1-2. Performanța scade în această situație. În studiul lui Dhakal et al. media de cuvinte tastate pe minut pe o tastatură fizică este de aproximativ 52 (Dhakal et al. 2018: 5), față de media de 30 de cuvinte/minut la tastarea pe displayurile interactive (Dhakal et al. 2018: 2). Cei mai rapizi în tastare au făcut și mai puține greșeli sau au lăsat mai puține greșeli necorectate. Atunci când se fac mai puține greșeli la tastare se câștigă timp, mai bine spus, acesta nu este pierdut pentru corectură. Tot cei mai rapizi sunt și cei care s-au folosit de mai multe degete pentru tastarea textelor, 8 degete, față de cei mai lenți ce s-au folosit de 5 degete (Dhakal et al. 2018: 6).

În ceea ce privește scrierea pe telefonul mobil, Anna Feit, una dintre cercetătoarele implicate în studiul mai sus amintit, precizează că există o diferență în funcție de vârsta utilizatorilor: tinerii tastează aproximativ 40 de cuvinte/minut, în timp ce persoanele peste 40-50 de ani de abia 26-29 de cuvinte/minut (cf. Haase 2020). În cazul nostru, cei implicați în tastarea textelor în limba română sunt studenții mediciști din semestrele I-IV, ce au o medie de vârstă de 21 de ani. Cei aflați la această vârstă sunt obișnuiți cu tastarea mesajelor pe telefonul mobil, dar elaborarea unui text scris într-o limbă ce o stăpânesc doar la nivelul A1, A2 sau B1 îi încetinește considerabil.

Pentru studenții ce abia încep să se obișnuiască cu limba română, cu caracterele și sunetele ei, scrierea este, desigur, mult mai lentă. Pornind de la studiul prezentat, dacă vorbim despre RLS nivelul B1, de exemplu, ne putem orienta în ce privește viteza de tastare în funcție de cele mai slabe rezultate. Așadar, tastarea a 26 de cuvinte/minut pe tastatură fizică ar fi un scor deosebit de bun, iar utilizarea telefonului mobil ar încetini și mai mult producătorul de text. Timpul de care poate beneficia un student pentru a rezolva o sarcină în scris prin tastare a textului trebuie atent calculat și atribuit

în funcție de nivelul de competență lingvistică la care se află, respectiv în funcție de aparatul digital pe care îl utilizează.

### **3.2. Amprenta „elementelor secundare”: ortografia și timpul alocat**

Partea scrisă a testului de competență lingvistică RLS cuprinde testarea și evaluarea competențelor de înțelegere la ascultare, de producere și receptare a unui text scris, de interacțiune și de mediere prin intermediul scrisului. În situația în care testul este online, la distanță, sau cursanții se află în aceeași sală, dar testul este unul digital, se face trecerea de la scrierea de mână la cea pe tastatură.

Lipsa diacriticelor sau utilizarea lor greșită în textele scrise în cadrul evaluării intrau până acum în categoria greșelilor de gramatică sau ortografie. Acestea își aveau mereu partea lor din punctajul total alocat rezolvării unei sarcini în scris, ținându-se cont de nivelul de competență lingvistică testat sau de influența pe care eventualele greșeli ar putea să o aibă asupra înțelegerii corecte a mesajului. Testarea competențelor în format digital aduce cu sine o schimbare în acest sens. Mai ales pentru începătorii în ale învățării RLS, cei mai neinițiați (nivel A1-A2) se văd în fața unui obstacol mai greu de trecut. Faptul că nu sunt obișnuiți cu o tastatură românească, nu au caracterele românești pe tabletă sau pe telefonul mobil îi face mai lenți, iar rezolvarea sarcinii lingvistice într-un timp scurt se complică și la un alt nivel, cel tehnic. De asemenea, reacția într-o situație de comunicare prin SMS, de exemplu, îi pune în timpul exersării și învățării limbii române în situația ca atunci când s-au străduit să scrie textul cu diacritice, acesta să nu poată fi trimis sau primirea textului de către destinatar să fie deficitară, aplicația neputând interpreta corect caracterele cu diacritice.

Pentru căutările pe internet a unor serii de informații în limba română, tastarea fără diacritice este mai la îndemână pentru majoritatea, iar rezultatul este la fel ca atunci când studenții se străduiesc să scrie cu diacritice în căsuța de căutare sau chiar mai divers. Informațiile căutării sunt adesea fără diacritice, ceea ce nu este extrem de motivant pentru cei care învață RLS să le utilizeze la rândul lor. Numeroasele texte în limba română citite de studenți pe internet, scrise fără diacritice, nu ajută deloc la reținerea formelor corecte și sunt departe de a fi un stimulent pentru acordarea atenției cuvenite ortografiei.

Revenind la testarea competențelor de comunicare în scris, alegerea dispozitivului digital ce urmează a fi utilizat pentru rezolvarea sarcinilor din test trebuie să primească atenția cuvenită pentru ca scrierea cu diacritice să



poată funcționa. Telefonul mobil, de exemplu, folosit în cazul exersării comunicării în limba română prin SMS sau pe WhatsApp nu este cu siguranță aparatul potrivit pentru un examen. Printre alte inconveniente, scrierea în limba română utilizând caracterele cu diacritice, nu este extrem de ușoară pe telefonul mobil, iar un exercițiu suplimentar este necesar, pentru a alege din multitudinea de caractere de pe o tastă forma potrivită pentru limba română. Scrierea corectă necesită un efort suplimentar, un efort pentru care este important să alocăm mai ales timp, atât în perioada de pregătire, dar mai ales în cea de testare a competențelor dobândite. Pandemia COVID-19 a venit neanunțată și a cerut instaurarea unor noi reguli de testare și evaluare a competențelor lingvistice. A apărut atunci și întrebarea: în ce măsură este acceptată scrierea fără diacritice în general și la examenul de RLS în special? Schimbă testarea în format digital cerințele și modul de evaluare?

Cursanții de la UMFVBT sunt viitori medici pentru care limba, comunicarea între doctor și pacient sau între doctor și un alt coleg din sistemul sanitar este extrem de importantă, iar cele spuse/scrise trebuie să fie fără echivoc. Învățarea de la început a scrierii corecte este absolut necesară, ea fiind greu de recuperat mai târziu. Aceasta ar fi, cel puțin, concluzia unui experiment german. Metoda propusă de Jürgen Reichen, „Lesen durch Schreiben”, citire prin scriere sau scriere după auz, ce lasă copiii să scrie mai întâi așa cum aud cuvintele, metodă adoptată acum câțiva ani de școlile primare în mai multe landuri germane, este interzisă între timp deoarece lacunele și dezorientarea create sunt mult mai dificil de remediat mai târziu. A acorda atenția cuvenită ortografiei pe parcursul învățării scrierii, astfel încât greșelile să nu apară sau să fie mărunte, este mai degrabă recomandat (*Fibelprinzip statt Schreiben nach Gehör – NRW stellt Rechtschreibunterricht um*).

A cunoaște regulile ortografice și a ne putea corecta singuri textul scris este în continuare important, chiar dacă o serie de aplicații ne ajută să corectăm textul, să îi adăugăm diacriticele necesare. Rezultatele oferite de aceste aplicații sunt în acest moment de luat în considerare doar ca propuneri, dar forma definitivă, respectiv decizia finală este luată de cel care scrie textul (vezi ca exemplu pagina [www.diacritice.ro](http://www.diacritice.ro) ce transformă automat un text fără într-unul cu diacritice). Decizia dacă varianta *vă merge* sau *va merge* este corectă în context trebuie luată de cel care scrie/concepe textul. Programele de corectură pentru limba română pot marca eventual că *va* trebuie verificat dacă este corect în context cu diacritice sau fără, dar nu pot deocamdată indica varianta corectă. În caz extrem, o scriere cu un volum

foarte mare de greșeli de ortografie poate duce și la imposibilitatea ca vreun program informatic să descifreze textul, să-l poată interpreta astfel încât să ofere o eventuală propunere de corectură.

Scrierea „lejeră”, fără a ține cont de greșelile de ortografie, de caracterele cu diacritice o întâlnim adesea în mesajele digitale scurte între prieteni, ce sunt scrise rapid și, în general, nu sunt recitite. Dar și în acest caz mediile educate nu ignoră greșelile, doar le tolerează într-o oarecare măsură, atâta timp cât ele nu sunt majore și nu se repetă, devenind supărătoare. În funcție de canalul de comunicare și de dispozitivul digital ales, se observă și un specific al ortografiei acestor mesaje scurte: înlocuirea unor caractere cu diacritice, de exemplu ș înlocuit de *shi* sau ț de *tz*, se limitează la mesajele între prieteni, dar nu se regăsesc în comunicarea oficială, respectiv instituțională (vezi și Zafiu 2010). Ar fi de neînțeles pentru un pacient să primească de la doctorul său curant un mesaj cu astfel de „inovații” ortografice. Aceste diferențe de registru trebuie semnalate și tematizate și la cursul de RLS, iar învățarea adaptării propriului mesaj situației de comunicare este importantă. Necesitatea recitirii și revizuirii unui mesaj scris, oricât de scurt ar fi el, trebuie accentuată și exersată, iar timpul necesar acestor faze ale scrierii unui text trebuie calculat în cazul examinării competențelor de comunicare în scris.

Nu în ultimul rând, comunicarea în scris, într-o formă cât mai corectă și elaborată, este apanajul persoanelor instruite. Așadar, greșeli de ortografie frecvent întâlnite în textele personalului medical ar fi de neacceptat în interiorul corpului medical sau în relația acestuia cu pacienții. Ele ar putea fi o dovadă a superficialității cadrului medical și pot duce la neînțelegeri ce afectează în unele cazuri chiar sănătatea pacientului. În funcție de contextul în care este elaborat un text și de persoana sau instituția căreia îi este adresat, atenția acordată ortografiei face diferența între autori, iar acest fapt poate defini, de exemplu, încrederea în medicul curant, poate spune ceva despre pregătirea, meticulozitatea sau atenția sa față de interlocutor.

Atâta timp cât în cadrul cursurilor și testelor de RLS scrierea pe tastatură era doar ocazională, în cazul scrierii de mână ortografia nu a fost nicidecum neglijată. Ea a devenit un element căruia era necesar să i se acorde o atenție mai specială doar în momentul în care studenții sau lovit de dificultatea găsirii caracterelor românești cu diacritice pe tastatură și de necesitatea, în cazul examenelor, de scriere (mai) rapidă. Exercițiul de a scrie de mână este însă în continuare păstrat. Unul dintre motive ar fi funcția sa mnemotehnică: informația nouă se fixează mult mai bine atunci

când cuvintele sunt realizate manual pe hârtie cu un instrument de scris. Iar ideea că astăzi scriem mai puțin de mână nu este valabilă și în cazul medicilor în România. Majoritatea formularelor din spitale și clinici se completează încă de mână, iar scrierea corectă este absolut necesară. În cazul scrierii de mână, diacriticele nu lipsesc nici în cea mai rapidă scriere. Este important, așadar, ca la cursul de RLS pentru viitorii medici să fie abordate ambele variante de scriere: de mână și pe tastatură.

### 3.3. Teste pe tastatură. Structura testului digital și evaluarea competențelor de comunicare în scris

Se poate preda, exersa, cu atenție deosebită acordată ortografiei și accepta în cazul testării ignorarea acesteia? Bineînțeles că nu. Este posibilă desfășurarea examenului scris ca înainte de pandemie, și anume față în față, cu creion și hârtie? Nu neapărat. Cerințele s-au schimbat odată cu pandemia, așadar conținutul și formatul testelor trebuie adaptate noilor condiții. Testul de RLS în scris era înainte de pandemie unul sumativ și cuprindea o parte formată din itemi gen *multiplechoice* (incluzând aici mai multe tipuri de itemi, de exemplu cele la care se alege varianta corectă din cele 4-5 date, cele la care este necesară decizia între adevărat sau fals etc.) și o parte de producere de text mai scurt sau mai lung ca răspuns în cadrul unei interacțiuni scrise, ca text de mediere etc., un text ce presupune producția de text și nu doar alegerea variantei corecte. De asemenea, înțelegerea la ascultare intră tot la partea scrisă, rezultatele înțelegerii fiind notate pe hârtie.

Condițiile tehnice impuse de organizarea testării online a dus la o segmentare a părții scrise a testului de competență lingvistică RLS, test sumativ, la final de semestru, în trei părți:

- (1) partea în care sunt testate competențele de înțelegere la ascultare;
- (2) partea generic numită de *multiple-choice*, adică zona în care studentul trebuie să aleagă varianta potrivită, să bifeze răspunsul corect sau să completeze un text cu câteva litere, respectiv un cuvânt etc., aici fiind testate competențele de receptare a unui text scris, de mediere în scris, dar și cunoștințe de gramatică și vocabular;
- (3) partea de scriere a unui pasaj, a unui text mai lung, segment în care se regăsește testarea competențelor de producere a unui text scris și de interacțiune și mediere în scris.

Prima parte a testului ce se referă la competențele de înțelegere la ascultare seamănă foarte mult sau este aproape identică cu cea în format față-n față, cu hârtie și creion. Itemii au fost creați în *Google forms* în format cu

răspunsuri multiple sau de completare a textului cu un cuvânt lipsă etc. Este important ca itemii ce se referă la textul ascultat să fie toți vizibili în același timp pe ecran, iar trecerea de la unul la altul, înainte și înapoi să fie facilă. Pentru nivelurile A1-B1 timpul alocat rezolvării acestor sarcini este în funcție de cât durează ascultarea de două ori a textului audio, cu 1-2 minute adăugate pentru verificarea completărilor și trimiterea rezultatelor către evaluator. Greșelile ortografice apărute aici, cum ar fi cele de utilizare a caracterelor fără diacritice, nu sunt depunctate decât dacă schimbă sensul și influențează masiv înțelegerea.

A doua parte a testului scris cuprinde itemii de tipul *multiple-choice*. În lumina celor prezentate mai sus, sarcinile de acest gen se îmbogățesc prin atenția ce trebuie acordată ortografiei. De exemplu, recunoașterea cuvintelor/formelor scrise corect poate fi o sarcină de rezolvat în șirul de itemi de pe *Google forms* sau *ClassMarker*. În exercițiile în care cerința este de a pune în ordine cuvinte date pentru a forma o propoziție, iar cursantul nu are la dispoziție caracterele românești, aceasta poate fi o provocare tehnică. Evaluarea rezultatului trebuie să ia în considerare acest impediment. În mod normal, copierea greșită a cuvintelor la reordonare nu ar fi întâlnită frecvent de către evaluator în cazul unui test scris de mână, dar, în acest caz particular, copierea caracterelor specifice limbii române ar da bătaie de cap suplimentară celui care oricum este sub presiunea contextului de examinare și timpului alocat. Ar fi nedreaptă cerința de a utiliza caracterele cu diacritice pentru cei care dispun de ele și posibilitatea de a le înlocui cu caracterele fără „virguliță”, „coif” sau „căciuliță” pentru cei care nu au un dispozitiv performant cu un program pentru limba română. Regulile trebuie să fie unificate pentru toți cei implicați în procesul de verificare a competențelor.

Așadar, pentru ca această parte a testului să poată funcționa bine în format digital / în regim online, timpul alocat pentru rezolvarea fiecărui item trebuie atent calculat. O fixare adecvată a limitei de timp poate minimiza tendința unor studenți de a verifica sau căuta pe internet, respectiv în suportul de curs majoritatea informațiilor cerute sau chiar de a apela la o altă persoană pentru rezolvarea sarcinilor. Această parte a testului are itemi foarte diferiți, ce presupun alocarea unei cantități diferite de timp în funcție de tipul de item. În cazul testelor pentru nivelul A1, textele ce trebuie citite pentru a rezolva itemii legați de înțelegerea la lectură sunt extrem de scurte și nu necesită timp îndelungat pentru a fi parcurse. În schimb, la B1, un text mai lung trebuie fragmentat, fiecare paragraf generând 1-3 puncte de *multiple-choice*. Se poate opta pentru determinarea timpului necesar rezolvării

testului prin cronometarea profesorului atunci când rezolvă testul și înmulțind cu trei acest timp pentru studenți sau cronometrarea studenților buni și dublarea timpului necesar. Făcând o medie, pentru partea de *multiple-choice* sunt în general recomandate 45 de secunde/item, în condițiile unui test online, mai ales (vezi și Bridgeman, Cahalan Latusis, Cline 2007). Ideal este ca întrebările să apară pe rând pe ecran și nu mai multe deodată, iar întoarcerea la întrebarea precedentă să nu mai fie posibilă. În această parte a testului la UMFVBT am optat pentru alocarea a 45 de secunde/item, fără posibilitatea de a reveni la itemii deja rezolvați.

Aceste două părți ale testului scris pot beneficia de o corectură automată. Pentru ca aceasta să funcționeze cât mai bine, iar o corectură manuală să fie cât mai puțin necesară, trebuie acordată o atenție deosebită soluțiilor acceptate a fi corecte, acestea fiind de la început introduse pentru corectura automată. Dacă uneori putem accepta forme fără diacritice ca fiind corecte, lipsa acestora neafectând înțelegerea, experiența ultimei perioade ne-a arătat că mult mai multe aspecte ale scrierii trebuie avute în vedere. De exemplu, unii studenți au setat calculatorul astfel încât orice început de text să fie automat cu majusculă, iar acest lucru se întâmplă și atunci când scriu un singur cuvânt, alții sunt obișnuiți să scrie doar cu majuscule, alții lasă, poate din neglijență, un spațiu înaintea cuvântului pe care îl au de introdus sau lasă un spațiu între ultimul cuvânt al unei propoziții și punct etc. Toate aceste situații trebuie discutate la cursul de RLS, trebuie avute în vedere la pregătirea corecturii automate, iar evaluarea competențelor trebuie să țină seama de ele.

Segmentul de test ce cuprinde scrierea „propriu-zisă”, fie de răspuns la un mesaj sau de producere a unui text în scris etc. are o alocare diferită de timp. În funcție de numărul de cuvinte ce este cerut pentru a îndeplini sarcina, sugerăm, de exemplu, alocarea a 20 de minute pentru un mesaj foarte scurt de răspuns și realizarea unui text de minimum 30 de cuvinte la nivelul A1. Teme posibile ar fi: a vorbi despre programul zilnic, a se prezenta, a povesti o întâmplare pornind de la câteva imagini date, a răspunde la un e-mail/mesaj etc. La nivelurile A2 și B1 textele ce trebuie scrise sunt mai ample, iar elaborarea lor necesită mai mult timp. Dacă cele două subiecte din testul de A1 primesc 20 de minute pentru rezolvare, la A2, unde testul cuprinde, de exemplu, scrierea răspunsului la un e-mail (minimum 50 de cuvinte) și un text scurt de prezentare a apartamentului ce urmează a fi dat spre închiriere, studenții pot avea 40 de minute la dispoziție să rezolve sarcinile. Se ține și aici cont de dificultatea scrierii cu diacritice pe tastatură,

fapt ce a influențat stabilirea timpului necesar. Verificarea ortografiei este importantă în această parte a testului, iar timpul alocat este mult mai generos calculat, astfel încât permite studenților să acorde timp atât formulării și scrierii corecte, cât și recitirii textului scris și corectarea sau reformularea lui. Evaluarea „manuală” a textelor scrise de studenți permite o evaluare cu discernământ a tuturor nivelurilor acestuia, de la elementele ce țin de structura și specificul genurilor textuale abordate, la îndeplinirea sarcinii, a vocabularului utilizat, a corectitudinii gramaticale, a atenției acordate ortografiei și punctuației.

#### 4. Încheiere

Pandemia de COVID-19 nu a făcut decât să accelereze trecerea testării și evaluării competențelor de comunicare în limba română de la „creion și hârtie” la formatul digital. Indiferent de situația sanitară în viitor, partea scrisă a testului de competență lingvistică poate rămâne „pe tastatură”, în sala de curs sau în afara ei. Iar textul digital este cel care se va impune în viitor și în spitalele și clinicile românești. Studenții medicieniști trebuie să fie pregătiți să facă acest salt. Scrierea de mână este însă în continuare încurajată și exersată la cursurile de RLS, funcția sa mnemonică și nu numai fiind atât de importantă.

#### Referințe bibliografice:

- \*\*\*, 2019: *Fibelprinzip statt Schreiben nach Gehör – NRW stellt Rechtschreibunterricht um*, in „Deutsche Welle”, 22 august.
- BRIDGEMAN, Brent, CAHALAN LATUSIS, Cara, CLINE, Frederick 2007: *Time Requirements for the Different Item Types Proposed for Use in the Revised SAT*, New York, The College Board.
- CONSILIUL EUROPEI 2003: *Cadrul european comun de referință pentru limbi. Învățare, predare, evaluare*, trad. George Moldovanu, Chișinău, Tipografia Centrală.
- COUNCIL OF EUROPE 2020: *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion Volume*, Strasbourg, Council of Europe Publishing.
- COUNCIL OF EUROPE 2011: *Manual for Language Test Development and Examining*, Strasbourg, Council of Europe Publishing.

- DHAKAL, Vivek, FEIT, Anna Maria, KRISTENSSON, Per Ola, OULASVIRTA, Antti 2018: *Observations on Typing from 136 Million Keystrokes*, in „Proceedings of the 2018 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems”, p. 1-12.
- GLIGA, Lavinia 2012: *Diacritice: căciuliță, coif, virguliță*, in „Decât o revistă”, 17 ianuarie.
- HAASE, Julia 2020: *Die Ära der Computer-Tastatur ist offenbar bald zu Ende*, in „Welt”, 7 octombrie.
- ZAFIU, Rodica 2010: *Present-Day Tendencies in the Romanian Language*, in „Journal of Humanistic and Social Studies”, vol. 1, Iss. 2, Arad, Editura Universității Aurel Vlaicu, p. 55-67.